

Een nieuw verhaal voor de leraar

Van vage taal naar een goed verhaal

Column BON-onderwijscongres

30 mei 2026

David Roelofs

Geachte aanwezigen,

Mijn naam is David Roelofs, ik ben leraar Nederlands, stond een aantal jaar voor de klas en ben nu actief als programmamaker bij Stichting Meer Leren op School; de stichting die wenst dat leerlingen meer leren op school. Dat is niet zo een, twee, drie geregeld. Vandaag neem ik u mee in een kort verhaal over een van de redenen waarom dat niet eenvoudig lukt. Onze onderwijstaal staat ons namelijk nogal eens, in de weg.

Nu de maand mei en daarmee de eindexamens voorbij zijn, zag ik een geweldig voorbeeld van taalgebruik. Het prachtige aan examenleerlingen, is dat ze feilloos zijn in het adopteren van taal die volwassenen gebruiken om dingen voor elkaar te krijgen. Er wordt geklaagd over tekortschietende taalvaardigheid van leerlingen en dat is op het gebied van lezen en schrijven ook terecht. Maar uitdrukkingsvermogen, effectieve communicatie, gaat nochtans uitstekend als we zien hoe leerlingen zich een taal meester maken die voorziet in het uitstellen van te nemen verantwoordelijkheid.

Dit is het prachtige voorbeeld dat ik tegenkwam. Het LAKS – landelijk actie comité scholieren – stelde na een klachtenregen over de centraal examens dat quote – de eindexamens niet bij deze huidige generatie passen – eind quote. De nadruk op de eindexamens quote – eist zijn tol op het mentale welzijn van de leerlingen en de prestaties - eind quote. Het LAKS stelt vervolgens dat we af moeten van een 5,5 gemiddeld als eis voor alle gemaakte eindexamens.¹

Vage taal

Ik moest glimlachen bij het lezen van hun statement. Natuurlijk willen leerlingen af van allerlei exameneisen. De lat naar beneden brengen is voordeliger dan je moeten inspannen om hoger te springen. Dat is niet eens jeugdige luiheid; niets menselijks is ons immers vreemd. Verantwoordelijkheid nemen is een proces dat moeite kost en waar niemand in eerste instantie op zit te wachten. Maar de retoriek, de taal waarmee het LAKS het voor elkaar probeert te krijgen, valt me op. Ik moet erom glimlachen, maar wel met enig fronsen.

De scholieren van het LAKS hebben namelijk goed begrepen dat als je iets voor elkaar wil krijgen, je het best de taal van de psychologisering van het onderwijs kan gebruiken om jezelf uit te drukken. Frases als ‘het past niet bij me’, ‘ik lijd onder prestatiedruk’ en ‘het centraal examen eist zijn tol op mijn mentale welzijn’ komen uit hetzelfde discours van ‘mijn grenzen bewaken’ en ‘even echt bedenken waar nu mijn behoefte ligt’.

---

¹ Telegraaf-artikel 26 mei 2026

We kennen dit soort taal al langer uit medische hoek. In het blad medisch contact schreef ars Jan Keppel Hesselink deze maand het volgende, quote:

Er is een nieuwe taal ontstaan in Nederland. Een taal van zachtheid, ruimte maken, regulatie, grenzen aangeven, even voelen wat klopt, even bij jezelf blijven. Het klinkt vriendelijk en therapeutisch. Maar soms verbergt deze taal iets anders, namelijk een nieuw soort zelfgerichtheid, waarin verantwoordelijkheid, plichtsbesef en gewone volwassenheid langzaam oplossen in een bad van pseudotherapeutische formuleringen.

Eind quote. Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat deze taal ook in het onderwijs meer en meer gebezigd wordt.

Vage doelen

We lezen het in de Kerndoelen van SLO waar het steeds gaat over ontdekken, jezelf verhouden tot, etc. Zo is een kerndoel bij Burgerschap: 'De school stimuleert sociale en maatschappelijke competenties van leerlingen'. Harde eisen van kennen en kunnen en een ethos van schouders eronder, maakt in de wettelijk verankerde beschrijvingen van de onderwijshouden al plaats voor 'stimuleren'. De poging telt en is kennelijk al voldoende.

Leerlingen leren een heleboel niet op school, zo blijkt uit talloze onderzoeken, van de veelgeciteerde PISA en TIMMS-onderzoeken over afnemende geletterdheid en rekenprestaties als ook uit de Peil-onderzoeken, zoals bijvoorbeeld het Peil-onderzoek naar de prestaties van basisschoolleerlingen in het domein Mens en Maatschappij, als ook uit leerling vox popjes over de bedroevend magere kennis van de Holocaust²; inmiddels een kleine traditie rond 4 en 5 mei. Het geformuleerde kerndoel voor Geschiedenis – pardon, binnen het doeldomein mens en maatschappij – is, quote – 'de leerling verkent historische verschijnselen' – eind quote. Als verkennen het daadwerkelijk kennen overschaduwet, is gebrek aan kennis bij leerlingen een logisch vervolg.

Vage normen

Wat leerlingen wel heel goed leren, niet in de laatste plaats door de vaagheid van de kerndoelen, is het adopteren van een op het zelf gerichte psychologiserende taal om jezelf terug te trekken uit het moeizame en beproevende proces van leren of dat leerproces zonder consequenties te verstoren. Een taal die door een snelgroeiende groep ouders die hun kind wensen te onttrekken aan de leerplicht, is geadopteerd. Deze week zagen we eindelijk concrete acties tegen het gemak waarmee ouders hun kinderen thuis konden houden door zich te beroepen op hun levensovertuiging tussen grote aanhalingstekens dat hun kind een *manifesting generator* is, dat wil zeggen een kind dat op een onvoorspelbare manier heel intelligent is en op een totaal unieke manier zou leren en presteren. Andere ouders die succesvol beroep deden op vrijstelling van de leerplicht van hun kind spraken over zeer specifieke leerstijlen die het heeft of hoe zoon of dochter niet kan leren in de setting van een klaslokaal met andere kinderen. De hoge raad bepaalde

---

² <https://nos.nl/artikel/2612848-leerlingen-komen-met-desinformatie-over-holocaust-de-klas-in-zien-ze-op-tiktok>

deze maand dat dit niet langer mogelijk is. Als ouders toch hun kind thuis houden kunnen zij door het OM worden vervolgd.³

Een andere iteratie van deze pseudotherapeutische taal wordt ook slim gebruikt door manosphere-jongens in de klas die succesvol misogynie, homohaat en egocentrisme kunnen verkondigen als ze daarna maar zeggen dat het een grapje was of dat iedereen toch een eigen mening mag hebben. Hier en daar worden ze zelfs bijgestaan door experts die het fenomeen verklaren als uiting van onzekerheid van jongens en daarom geen 'dingen te verbieden'.⁴ Ondertussen kent Nederland de slechts gedisciplineerde klassen van Europa⁵ en ziet meer dan de helft van de leraren agressie en geweld in de school toenemen.⁶

Nieuwe taal

Vage taal, vage doelen, vage normen. Als je de taal niet bewust hanteert, dan raak je verstrikt in een woud van pseudotherapeutische-terminologie. Als je geen heldere doelen stelt, dan faalt iedere ambitie om vooruit te komen op het gebied van kennis en vaardigheden. Als je geen duidelijke normen stelt, dan geef je die norm uit handen en stellen anderen 'm voor jou. Het kan anders.

Een taal die het onderwijskundig perspectief als eerste kader heeft. Wat heeft het kind pedagogisch en didactisch nodig om nu mee te kunnen, los van gedraglabels of vuistdikke verklaringen voor afwijkend gedrag, zonder eerst een motivatie-screening te doen of te checken of er een gepersonaliseerde leerbehoefte kan worden geïndexeerd.

Een taal van het kenniscurriculum met heldere, hoge doelen. Weten waar de Nijl stroomt, foutloos hoofdrekken met getallen tot 10.000 en daar voorbij, stijlmiddelen uit literaire genres kunnen inzetten in je vlot geschreven tekst.

Een taal van een gedragscurriculum waar waardigheid, verantwoordelijk en ethiek centraal staan en gedrag doelmatig en expliciet wordt aangeleerd; waarbij leerlingen niet worden overgelaten aan de normstellende video's van hun Instagram-feed, maar van een leraar meekrijgen wat je in goed fatsoen wel en niet kan zeggen, wat een moreel kader betekent en dat niet iedere mening evenveel waard is.

Het is die taal die we kunnen spreken. Vandaag op dit congres staat opnieuw beginnen centraal. Opnieuw beginnen is opnieuw taal geven aan een verhaal wat ertoe doet. Een verhaal van kennisopbouw, cultuuroverdracht, normen stellen en durven excelleren. Engeland en Vlaanderen laten zien dat het kan; nu wij nog. De leerlingen verdienen dat. De leraar verdient het.

Dank u wel

---

³ <https://nos.nl/artikel/2616341-om-gaat-toch-ouders-die-kinderen-thuishouden-van-school-vervolgen>

⁴ <https://www.socialevraagstukken.nl/participatielezing-manosphere-jongens-niet-als-gevaarlijk-wegzetten/>

⁵ <https://nos.nl/artikel/2559122-nederlandse-klassen-zijn-rumoerig-terwijl-rust-leidt-tot-betere-leerprestaties>

⁶ <https://www.cnv.nl/nieuws/agressie-op-school-geen-incident-voor-veilige-school-is-structurele-aanpak-nodig/>